

DUINFIETSTOCHT: mooi weer en goede pers

door FRANK STEENKAMP

Met in totaal een kleine 80 demonstranten fietste de Stichting Duinbehoud in het laatste weekend van augustus van IJmuiden naar Wassenaar, om de aandacht te vestigen op de voortsleepende aantasting van de duinstrook langs de randstad. Het aantal deelnemers en de animo van bestuurders om op zondag petitie in ontvangst te nemen waren beiden wat minder dan verwacht. Maar het weer, de ruime aandacht in de kranten en de vrij vlekkeloos verlopen tocht vormden even grote meevallers. Voor de op actie-gebied nog onervaren duinbehouders dan ook genoeg redenen om tevreden te zijn. Al valt het uiteindelijk effect op de besluitvorming bij waterwinners en overheid natuurlijk nog af te wachten.

Een actie zoals deze demonstratieve (en educatieve) duinfietstocht had de Stichting in de zes jaar dat zij en haar informele voorganger bezig zijn geweest zich druk te maken over de duinen, nog nooit op touw gezet. Want tot nu toe bewandelde men liever de weg van de "studieuze actie": onderzoek doen en de resultaten daarvan in gepaste bewoordingen meedelen aan de betrokken autoriteiten. En daarmee werd ook behoorlijk veel gezag verworven. Op hoge niveau's werd er naar de Stichting geluisterd en kwamen onderzoeken tot stand als de MER en het IODZH.

Maar in de afgelopen tijd is gebleken dat het vaak bij luisteren blijft. Op sommige zeer belangrijke punten gaat het beleid op de oude voet door (uitbreiding waterwinning in z'n schadelijkste vormen, uitbreiding recreatievoorzieningen), terwijl er op hetzelfde moment een door de overheid gefinancierd en formeel door de water-

winners gesteund onderzoek loopt dat hoogstwaarschijnlijk de overbodigheid van meer waterwinnen gaat aantonen (het zgn. IODZH). Daarom werd er gedemonstreerd en gemanifesteerd. Het spreekt voor zich, dat de organisatie onzettend veel voeten in de aarde had. Veel meer dan de voorbereidingsploeg ooit had durven vermoeden. Daar hebben we het hier maar niet over. We lopen de tocht chronologisch langs en bekijken gelijk wat plaatjes:

Bijgaand kaartje geeft de gewraakte bedreigingen - dus nog afgezien van de al bestaande aantastingen - van de duinen aan. De kaart beslaat een wat groter gebied dan de gefietste route maar in feite is ze zelfs nog te klein: in de hele duinstrook van Cadzand tot Rotterdammeroog bestaan immers zulke bedreigingen. Maar om praktische redenen spitste de actie zich toe op het gebied langs de randstad. Dit kaartje en veel meer informatiemateriaal ging naar

Frank Steenkamp was bij de demonstratieve duinfietstocht betrokken als organisator van de externe publiciteitscampagne en als interne verslaggever en fotograaf. Hij was inhoudelijk wat minder betrokken en kon daarom proberen een kritisch verslag te schrijven. Het verhaal is een persoonlijke impressie. Red.

de pers en maar liefst 30 kranten deden er iets mee, al of niet na een interview. De deelnemers, die via affiches, de eerste kranteberichten en persoonlijke contacten gewonnen waren, kregen vergelijkbare informatie: de "routebeschrijving", een korte weergave van de waarde, de aantastingen en de bedreigingen van ieder duingebied dat de tocht zou aandoen, kreeg veel waardering, zo viel tijdens de tocht te beluisteren.

Deelnemers kwamen er dan ook. Grotendeels uit Leiden, want daar was de werving het meest intensief geweest. Maar ook uit: Gemert, Amsterdam, Delft, Groningen en Haarlem, om wat dwarsstraten te noemen. In het schitterende landgoed Duin en Kruidberg, op een veldje bij het huis van beheerder Frans de Boer, werd vrijdagavond met deze gemêleerde groep - op dat moment pas 30 koppen - gekampeerd. Een ontsnapte fret uit een hok van de beheerder veroorzaakte wat nachtelijke onrust, maar verder was het een paradijs.

Zaterdagmorgen werd verzameld

Stoppen voor een excursie in de Luchterduinen.

op landgoed Beeckesteijn, met een kop koffie. De groep groeide daar verder aan tot bijna 50.

Vandaar ging de tocht, via een prachtige route langs de binnenduinstrand - die duidelijk maakte dat een nieuw fietspad in de duinen hier niet dringend nodig is - naar de Kennemerduinen. Voorop was steeds het spanadoek te zien van Carel Drijver, een van de organisatoren. Het verder ontbreken van spandoeken maakte, samen met het soms nogal slechte formatiefietsen, dat de demonstratie niet steeds als demonstratie te herkennen was. Iets om een volgende keer aan te denken.

Tijdens de tocht was duidelijk te zien dat het zuiden van de Kennemerduinen te lijden heeft van een hoge recreatiedruk. De normaal al aanzienlijke drukte bij het Spartelmeer en camping De Lakens was nu nog maar het begin: dichterbij naar Zandvoort werd het steeds drukker. En langs de boulevard ten noorden van de stad barstte het van de wildkampeerders. De weg zelf was bijna geblokkeerd door motoren, sportauto's en kampeerwagens. Kortom, het was het weekeinde van de Grand Prix. En dus mocht alles van de burgemeester. Alleen over de doortocht van 100 demonstranten deed-ie wat moeilijk. En voor petitie had-ie geen tijd. Vlak bij de ingang plaatsten we een demonstratiebord. Niemand weet hoelang het er gestaan heeft.

In het gemeenschapshuis in

Zandvoort werd - geheel verzorgd - gelunched. Na het afruimen van de tafels was hier ook de eerste manifestatie/persconferentie. Het had ludieker gekund. Ton Roeloffzen, één van de organisatoren, las een stapeltje petitie voor, die allemaal belangwekkende dingen vroegen aan: gemeenten IJmuiden en Zandvoort, de Provinciale Waterleiding van Noord-Holland, de directie van het park de Kennemerduinen en de Provinciale Staten van Noord-Holland. Bovendien werd steun betuigd aan Natuur Monumenten, vertegenwoordigd in de persoon van de heer Meijering. Het ging om fietspaden, infiltratiewerken, huizenbouw en bezwaren daartegen en de alternatieven ervoor. Soms is actie voeren heel droog. Opvallend was hier intussen de aankondiging van de vertegenwoordiger van de PWN, Van Darsen, dat de proeven met het door de Stichting aangehangen "alternatief" diepte-infiltratie, goed genoeg verlopen zijn om binnenkort op grotere schaal deze techniek toe te gaan passen. Dat zou betekenen, dat een aantal dreigende aantastingen in de burealades kunnen blijven.

De tocht ging verder door de Luchterduinen, waar tijdens een excursie-te-voet een uitgebreide discussie werd gevoerd met de terreinbeheerder Duyve van de Gemeentelijke Waterleiding van Amsterdam (GWA), die in dit terrein water wint. Het ging over de verdroging van het gebied en de mogelijkheden van herstel

("regeneratie"). Het was een zeer open gesprek, waaruit bleek dat dit bedrijf zeer serieus denkt over de mogelijkheden voor zulke "regeneratie".

Daarna werd bij Noordwijkerhout de marinezender Radio Nora even aangedaan. Hier gold de ergernis van de actievoerders de illegale plaatsing van de enorme zendnaald en daarmee gepaard gaande grootscheepse vergravingen. "De duinen zijn geen speldekussen" luidde een deel van de tekst op een demonstratiebord.

Laat in de middag tenslotte werd er nog gestopt bij de golfbaan tussen Noordwijkerhout en Noordwijk. Enkele goed geïnformeerde deelnemers aan de fietstocht gingen een discussie aan met een bestuurslid van de Golfclub. Deze vond, "Dat we hier een aantal mensen de gelegenheid geven om te rekreëren; het gebruik van het terrein is te vergelijken met dat van een voetbalveld". Maar deze serieuze argumenten vonden geen gehoor.

Net zoals er overigens van de kant van de golfman stilte volgde op de uitlating van een van de demonstranten, dat de golfclub de vergunning voor het bouwen van een clubhuis (in Zwitserse Chalet-stijl) boven op de zeereep begin jaren zeventig alleen maar te danken zou hebben gehad aan het feit dat de toenmalige minister Veldkamp lid van de club was ... Op zulke momenten was het maar goed dat de groep slechts 50 mensen besloeg, en merendeels "insiders" want anders was er tijdens dit soort discussies van enkelingen mischien wel mouterij uitgebroken.

De eerste dag eindigde op een prachtige plek: in het Bollenbad te Noordwijk-Binnen. Tentje op het grasveld, zwembad voor ons alleen, pils en een paar pannen chinees voer om de honger te stillen. De avond werd echter wel degelijk doorgebracht in gepaste ernst, maar toch een beetje ontspannen. Dat was althans de bedoeling: in het buurthuis "De Kuip" werd een diaklankbeeld vertoond, "Wording en verwording van de duinen", waar de kersverse stichtingsmedewerker Jan-Pieter van den Wittenboer maanden aan gewerkt heeft. Maar het was ook een indrukwekkende compositie. Mooi, meeslepend en informatief. In een half uur zagen de aanwezigen 160 dia's, van

overhandiging van een petitie in Zandvoort

gletschers en stijgende zeespiegels tot draglines en minder water verbruikende w.c.'s. En dat alles zacht in elkaar overvloeiend en begeleid door een sonore stem en zeer gevarieerde achtergrondmuziek. Het was dan ook niet bedoeld voor één voorstelling: het klankbeeld gaat een tournee maken langs scholen en milieumanifestaties.

De Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk was gastheer en voorzitter Ceas Verweij zou de groep nog even toespreken en wat plaatjes laten zien. Dat liep wel wat uit de hand. Verweij zag zijn kans schoon en liet alles zien wat-ie maar kon bedenken. De dag eindigde in de kroeg, althans voor ondergetekende.

Zondag was de groep van samenstelling veranderd en bovendien wat aangegroeid, tot een dikke vijftig. Er werd koers gezet naar Katwijk. Later werd er koffie gedronken in het ooit zo verguisde koffietentje van Mart in Berkheide. Van daaruit werd er, begeleid door twee medewerkers van Staatsbosbeheer, een wandeling gemaakt door het gebied. Daarbij werden behalve infiltratiekanalen en vergravingen met helmaanplant ook nog ongerepte terreingedeeltes bezocht, die door de aanleg van nieuwe drains grote schade zullen ondervinden. Met name waren dat kwelplassen die zullen verdrogen en duinrooshellingen, waarvan het herstel - als het al plaatsvindt - gauw een eeuw in beslag zal nemen". Met forse vertraging verliet de groep de koffietent, maar pas nadat ze andermaal een van de demonstratieve borden een poosje had tentoongesteld. Snel werd daarna, via de binnenduinrand van Wasse-naar, koers gezet naar boederij Meijndel. Met achterstand op het schema begon de wandeling door Waalsdorp, waarbij mooie stukken eikenbos te bewonderen vielen en gemopperd kon worden over de dreiging van een fietspad en nieuwe infiltratiewerken van de Haagse Duinwaterleiding (DWL).

Door stevig doorlopen was er toen zelfs nog ruim tijd over om de persconferentie annex slotmanifestatie vóór te bespreken met de aanwezige pers (NRC, Leids Dagblad, Wasse-naars Nieuwsblad) en de directeur van de DWL, Bosch, die een petitie in ontvangst zou nemen.

Een van de genodigden die

Demonstratie voor Radio Nora.

niet zou komen was minister Ginjaar. In zijn brief zei hij echter wel: "ik acht het een goede zaak als door uw initiatief het begrip voor de waarden van duingebieden verder wordt uitgedragen". Maar hij sprak de hoop uit: "dat de door u georganiseerde fietstocht veeleer educatief zal zijn dan demonstratief, daar dit laatste, evenals massarecreatie, zou kunnen worden aangemerkt als een functie die niet bij het duinmilieu past".

Bosch, geconfronteerd met verzoeken om minder ruimte te geven aan recreatie, terughoudend te zijn met uithreiding van op-

pervlakte-infiltratie en ernst te maken met de minder schadelijke diepte-infiltratie, stelde zich behoorlijk coöperatief op. Behalve de obligate uitlating dat de duinbehouders en de DWL op véél vlakken altijd al op één lijn hebben gezeten (hij verwees hiermee naar de akties tegen de Duinweg), was hij ook onverwacht positief in zijn uitlatingen omtrent diepte-infiltratie.

Terwijl de PWN al op het punt staat haar experiment om te zetten in operationeel gebruik van deze techniek en de Leidse Duinwater Maatschappij LDM een vergunningsaanvraag heeft ingediend

Een van de demonstratieborden.

DRAINS IN BERKHEIDE?

Duinen leveren van oudsher goed drinkwater.

Vele vogels en planten zijn hierdoor al verdwenen.

De bewoners vinden: Nog meer waterwinning wordt ook ons teveel. Dus liefst geen drains, want:

WIJ WILLEN HIER BLIJVEN WONEN!

Albert Salman in gesprek met ir. Bosch (DWL) op de slotmanifestatie. voor toepassing ervan, zei de DWL namelijk tot nu toe, dat een en ander technisch onmogelijk was. Nû was de houding van de directeur echter al wat soepeler: "We kijken er echt serieus naar, maar we willen de huid alleen nog niet verkopen voor de beer geschoten is", was de kern van zijn reactie, waarbij hij met "huid" de nieuwe infiltratie in de Waalsdorpervlakte bedoelde.

Behalve Bosch zou namens de provincie Zuid-Holland de heer Prins, hoofd van de afdeling recreatie van de PPD een petitie

in ontvangst nemen en wel tegen de geplande uitbreiding van fietspaden. Toen Prins onverwachts niet kwam opdagen was gelukkig de aanwezige heer Van den Hout, fietspadenspecialist van Prov. Waterstaat, bereid de petitie aan te nemen. Hij kon melden, dat de kritiek van de duinbehouders op het nieuwe fietspad in elk geval het gevolg heeft dat nu voor het eerst door de provincie een afweging van voor- en nadelen van de hier geplande fietspaden gaat maken.

De demonstratieve duintocht

was voorbij. Een handvol kranten besteedde er nog aandacht aan. Daaronder het NRC-Handelsblad, waarvan journalist F. de Ruiter letterlijk een passage uit het persbericht overnam: "elke keer wordt ergens een klein plekje ongerept duin afgesneden en straks is de worst ineens op, zonder dat iemand het heeft gemerkt. Een salami-effekt, kortom".

Het wachten is nu op het effect van de actie op de politieke wil om te doen wat mogelijk is: de duinen sparen voor al die overbodige aantastingen. Maar onafhankelijk van hoe dat afloopt valt er over de tocht al wel een beetje te evalueren: Een volgend keer is één spandoek te weinig, moet er wél informatiemateriaal mee ter verspreiding en mag de tocht iets ludieker. Verder, als men echt 150 deelnemers wil, stelt dat hogere eisen aan de organisatie. En er zullen waarschijnlijk méér mensen meedoen, als de actie toegespitst is op één bedreiging of type bedreiging. Je demonstreert eerder tegen iets dan ergens vóór. Want uit "behoud de duinen" wordt niet duidelijk wat er mis is.

Intussen ziet het er niet naar uit dat de duinen binnenkort aan alle bedreigingen ontsnapt zullen zijn. Dus dát er weer een actie zal moeten komen, is vrijwel zeker. Ook als dat pas twee jaar later is, kan de nu opgedane ervaring nuttig worden gebruikt. ■

UIT DE DUINWINKEL

Onderstaande uitgaven kunnen besteld worden door storting van de vermelde bedragen (tussen haakjes de bedragen voor donateurs) op giro 3505200 t.n.v. Stichting Duinbehoud, pob 11059 te Leiden.

AFFICHE "DUINEN EN DE SCHADE DOOR WATERWINNING" (zie hiernaast). 4-kleurendruk, formaat A2. I.v.m. hoge verzendkosten alleen te bestellen per 3 stuks: f 13,-.

STICKER "RED DE DUINEN" te bestellen per 5 stuks: f 3,25.

FIETSEN IN DE DUINEN. Verbeteringen van fietsmogelijkheden in en rond de duinen tussen Den Haag en IJmuiden. Samenstelling: Ton Roeloffzen en Ruud Stevers (in herdruk).

INVLOED WATERWINNING OP NATUURLIJK DUINMILIEU. Overdruk van de tekst van een artikel in Natuur en milieu 78/1 door H.W.J. van Dijk G. van Ommering, J. Runhaar, A.H.P.M. Salman en C.T.M. Vertegaal. Prijs f 2,50 (f 1,50).

INTEGRATIE VAN NATUURBEHOUD EN WATERWINNING. Verslag van de studiedag 13 dec. 1975. Met bijdragen van prof. dr. P. Sevenster, ir. C. de Jong, ir. J. van Buuren, dr. ir. G. Lettinga en ir. R. Klomp. Prijs f 4,- (f 3,-).

KOMMENTAAR STRUKTUURSTUDIE ZANDVOORT. Gezamenlijke uitgave van vier milieu-organisaties. 28 pag. Prijs f 6,-.